ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Мамадқулова Рано Олимовна дар мавзуи «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Узбекистон дар замони истиқлолият (охири асри XX - аввали асри XXI): шароитҳо ва хусусиятҳо” оид ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.15 - Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати берунӣ

Диссертатсияи Мамадқулова Рано Олимовна дар мавзуи «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Узбекистон дар замони истиқлолият (охири асри XX - аввали асри XXI): шароитҳо ва хусусиятҳо”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.15 - Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати берунӣ, иншо гардидааст, ба мавзуи хеле мубрам ва дорои хислати стратегӣ бахшида шудааст, мутобиқ мебошад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамкорӣ ва ҳамгироии густурдаи минтақавиро василаи муҳими ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, ҳифзи муҳити зист ва таъмини амнияту субот дар Осиёи Марказӣ медонад. Дар миёни кишварҳои минтақа кишвари ҳамҷавори Узбекистон, ки бо Тоҷикистон аз ҳама бештар марзи тулонӣ дорад, мақоми хоса касб кардааст ва ин тасодуфӣ нест. Мубрамияти мавзуи таҳқиқотӣ, пеш аз ҳама, дар он муайян мегардад, ки муносибатҳои ду кишвар дар сатҳи баланди шарикии стратегӣ қарор гирифта, пайваста аз ҷониби мақомоти олии давлатии ҳар ду кишвар рушду таҳким дошта мешаванд.

Мавзуи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Узбекистон дар замони истиқлолият (охири асри XX - аввали асри XXI): шароитҳо ва хусусиятҳо” мавзуи нав бошад ҳам, аллакай ҷанбаҳои гуногуни он мавриди тадқиқи чандин рисолаҳои илмӣ ва китобу дастурҳои гуногун дар ду кишвар ва берун аз онҳо қарор гирифтаанд.

Таҳқиқоти диссертатсионии Мамадқулова Рано Олимовна бонизом ва дар сатҳи баланди мантиқию илмӣ таҳия гардида, андешаҳои илмӣ оид ба ташаккулу рушди ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Узбекистон дар даврони истиқлолият ҷолибу асоснок мебошанд. Муаллиф заминаҳои таърихию сиёсии ҳамкориҳои ҷумҳуриҳои Тоҷикистон ва Узбекистон дар охири асри XX ва ибтидои

асри XXI, ҳамкориҳои гуногунҷанбаи ду кишвар, вазъи муносибатҳои онҳо дар даҳсолаи аввали асри XXI, раванди муътадилшавии робитаҳои ду кишвари ҳамсоя дар даҳаи дуюми асри XXI ва аҳамияти таърихии онро омӯхта ва таҳлил намуда, моҳияти "сиёсати дарҳои боз" ва дипломатияи бисёрсамтаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши ононро дар бартараф намудани собиқ мушкилот ва душвориҳо дар муносибати ду кишвари ҳамсоя равшану возеҳ намудааст.

Асосҳои методологии таҳқиқоти диссертатсиониро методҳои таҳлили таърихию муқоисавӣ, системавӣ, сохторӣ-функсионалӣ, инчунин методҳои маърифатӣ, таҳлил, тафсирӣ, пешгӯӣ ва ғайра ташкил додаанд.

Пойгоҳи асосии иттилоотӣ ва озмоишии тадқиқот. Конститутсияҳои Тоҷикистон ва Узбекистон, консепсияҳои сиёсати хориҷии ду давлат, эъломияҳо дар бораи истиқлолияти давлатӣ, Стратегияи рушди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030-юм, маводи вазоратҳои корҳои хориҷӣ, иқтисод ва савдои ҳар ду давлат ва дигар санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ мебошанд.

Барои таҳқиқу баррасии ҳамаҷонибаи мавзуъ ва кушодани ҷанбаъҳои гуногуни он муаллиф аз сарчашма ва манбаъҳои боэътимоди мавҷуда ба таври васеъ истифода кардааст ва онҳоро вобаста ба арзишу дараҷаи фарогирӣ табақабандӣ намудааст, ки ин қобили таваҷҷуҳу таҳсин мебошад .

Рисолаи мазкур, пеш аз ҳама, барои омӯзгорони соҳаҳои таърих, сиёсатшиносӣ, мардумшиносӣ дар муассисаҳои таълимии олии касбӣ зарур мебошад, зеро дар он заминаҳо, ҷанбаҳо, равандҳо, шароит ва имконоти ҳамкориҳои мутақобилан судманди кишварҳои ҳамҷавор таҳлил ва таҳқиқ шудаанд. Таҳлилҳо, хулосаҳо ва натиҷаҳои мавзуи баррасишуда метавонанд барои муҳаққиқони ҷавон дар баррасии масъалаҳои монанд ва наздик ҳамчун дастури назариявии такягоҳӣ хизмат кунанд.

Аҳамияти амалии диссертатсия, пеш аз ҳама, дар муҳимияти корбурди он дар фаъолияти мутахассисони соҳаҳои гуногуни идораҳо ва ташкилотҳо зуҳур меёбад. Азбаски замони нави рушди муносибатҳо уфуқҳои тозаи ҳамкориҳоро фароҳам мегардонад ва шароитҳои мусоиди ҷадид ба миён меоянд, таҷрибаи андухта аҳамияти калон дар арсаи ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистан дар ин марҳала касб мекунад ва паёмадҳои хуше ба бор меоварад.

Саҳми шахсии довталаб Мамадкулова Рано Олимовна дар таҳия ва асосноксозии номи мавзуъ, таҳия ва иҷрои нақшаи кор, ҷамъоварӣ ва

коркарди маводҳо, таҳлили вазъияти сиёсию геополитикӣ, минтақавӣ ва дохилии ҷумҳуриҳо, таҳлили адабиёти мавҷуда, ба илм ворид сохтани мафҳуму истилоҳҳои нав, таҳлили шароит, дурнамо ва хусусиятҳои ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистан зоҳир мешавад.

Муаллиф дар доираи се боб ва шаш зербоб ба пуррагӣ тавонистааст, ки ба ҳадафу вазифаҳои дар назди худ гузошта ноил гардад.

Боби якуми диссертатсия "Заминаҳои таърихӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистан" аз ду зербоб иборат буда, муаллиф дар он ба таври дақиқ, асоснок ва ҳаматарафа заминаҳои таърихию сиёсӣ ва иҷтимоии ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистон ва шароити сиёсӣ ва иқтисодии муносибатҳои Тоҷикистон ва Узбекистонро дар охири асри XX ва ибтидои асри XXI таҳлил намудааст. Муаллиф таъкид намудааст, ки масъалаи муносибатҳои байнидавлатӣ дар минтақа дар даврони мо ба яке аз масоили мубрами замон табдил ёфтааст ва он таърихан бо ҳамзистии ҳалқҳои маскуни он кишварҳо робитаи қавӣ дорад. Бо назардошти нозукӣ ва ҳассосияти масъалаи мазкур, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти ҷумҳурӣ Эмомалӣ Раҳмон дар муқаддимаи китоби «Тоҷикон дар оинаи таърих. Аз Ориён то Сомониён» навиштаанд: «Таҷрибаи таърихӣ нишон медиҳад, ки ҳеҷ як миллат наметавонад бидуни баҳравар шудан аз тамаддуни муштараки миллатҳову қавмҳои ҳамҷавор бо сари танҳои худ миллати тавонову бофарҳанг гардад ва дар тӯли ҳазорсолаҳо бобақову поянда монда тавонад».

Дар боби дуюми рисола бо номи "Хусусият ва вижагиҳои робитаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Узбекистон дар даҳсолаҳои аввали асри XXI" муаллиф дар ду зербоб вазъ ва вижагиҳои муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Узбекистон дар даҳсолаҳои аввали асри XXI ва дурнамои онон ва ҳамкориҳои фарҳангиву гуманитарии ин ду ҷумҳуриро мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор додааст. Муаллиф қайд намудааст, ки дар даврони истиқлолият ҳамкориҳои фарҳангиву гуманитарии ду кишвари ҳамсоя коста нашуда, балки моҳият, мазмун ва миқёси нав пайдо кардаанд. Дар замони истиқлолият як силсила чорабиниҳои нави фарҳангӣ, аз қабили баргузории Рӯзҳои фарҳангӣ, намоишномаҳо, озмунҳои гуногун оид ба санъату суннатҳои қадимаи мардумӣ, тобишу намуди тоза ба худ гирифтаанд.

Боби сеюми диссертатсия “Шароит ва дурнамои тавсеаи ҳамкориҳои дуҷонибаи Тоҷикистон ва Узбекистон дар қаринаи шарикии стратегӣ” аз ду зербоб иборат буда, дар онҳо шароитҳо ва вижагиҳои ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистон дар қаринаи муносибати шарикии стратегии ду кишвар ва афзалиятҳо ва дурнамои ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Узбекистон таҳлилу баррасӣ шудаанд.

Мазмун ва мундариҷаи рисола, пайдарҳамӣ ва васли мантиқии бобҳои рисола, таҳлилу натиҷагириҳои мантиқан асоснок кардашуда ва тарзи баёни андешаҳо далели он аст, ки муаллиф малакаи хуби таҳлилу баррасии ҳодиса ва воқеаҳоро дорад ва бо истифода аз услубу равишҳои тоза таҳқиқоти мукаммалро ба анҷом расондааст.

Дар баробари муваффақиятҳо ва ҷиҳатҳои мусбии таҳқиқоти анҷомёфта дар рисола баъзе камбудиҳо ба назар мерасанд, ки ошкорсозии онҳо барои дар оянда такмилу пурратар гардидани таҳқиқот замина хоханд гузошт.

1. Муаллиф дар боби аввал ба дӯстию ҳамкориҳои ду халқи бародар дар даврони шуравӣ диққати калон додааст, вале ин боиси такрор шудани баъзе мисолу далелҳо ва маълумотҳо гардидааст.

2. Муаллиф ҳангоми баррасии масъалаи дар 15 соли аввали асри XXI сардшавии робитаҳои ду кишвар бештар ба маводи дар маҷаллаву рӯзномаҳои кишвар ба табъ расида таваҷҷуҳ карда, аз маводҳои расмии бойгонӣ камтар истифода бурдааст.

3. Ҳангоми таҳлили раванди беҳшавии робитаҳои ду кишвар муаллиф мебоист ба навиштаҳо ва таҳқиқоти олимони узбек ҳам таваҷҷуҳ мекард, то ки мавқеи олимони кишвари ҳамсоя дар масъалаи мазкур низ равшану возеҳ мегардид.

Ҳамзамон бояд таъкид кард, ки ин камбудиҳо хислати дар оянда ислоҳшаванда дошта, ҳусну арзиши аслии рисоларо коста намегардонанд.

Нуктаҳои илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ва хулосаҳои диссертатсия дар мақолаҳо, аз он ҷумла дар нашрияҳои тақризшавандаи феҳристи Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин дар мақолаҳои илмӣ, ки руйхати онҳо дар диссертатсия ва автореферати диссертатсия дарҷ ёфтаанд, дарҷ шудаанд. Онҳо дар шакли маърӯза дар конференсияҳои илмиву амалии гуногуни ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ироа шудаанд.

Тақризи муқарризи расмӣ, мутобиқи бандҳои 69-72 “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, омода карда шудааст.

Итминони комил дорам, ки муаллифи диссертатсия Мамадқулова Рано Олимовна ба гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси болозикр лоиқу сазовор ммебошад.

Мудири шуъбаи Иттиҳоди Давлатҳои Мустақили
Институти омӯзиши масъалаҳои
давлатҳои Осиё ва Аврупои
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,
доктори илмҳои таърих **Сайидзода З.Ш.**

22.08.2025.

Адрес: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33.
Институти омӯзиши масъалаҳои
давлатҳои Осиё ва Аврупои
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.
Тел.: +992 (92) 704-09-08;
E-mail: rakesh-23@mail.ru

Имзои З.Ш. Сайидзодаро тасдиқ мекунам,
нозири калони кадри Институт **Зухуров А.Я.**

ШУЪБАИ КАДРҲО